

OD AUTORA KNIHY
PREČO JE VZDUCH ZADARMO
A PANENSTVO DRAHÉ



LUKÁŠ KOVANDA
**ŠŤASTIE JE
KRÁSNA VEC...**

premedia

premedia

Lukáš Kovanda

Šťastie je krásna vec...

Z českého rukopisu *Proč si ženy přitažlivost koupit memohou, a muži ano*
preložil Martin Búr
Redakcia Martin Grbjar

Vydala Premedia Group, s. r. o., Bratislava 2014
Grafická úprava textu: Izabela Koska

Prvé vydanie

Text © Lukáš Kovanda, 2013
Preklad © Martin Búr
Obálka © Igor Slovák
ISBN 978-80-8159-068-9

OBSAH

Úvod: Podnikanie v brandži nazývanej život 7

I. Finančná moc emócií 15

George Loewenstein, behaviorálna ekonómia a neuroekonómia

Plný mechúr či prázdny žalúdok rozhodujú o ľudských osudoch 29

Letný čas vyčerpáva ego, okráda o miliardy 32

Alkoholici, usmrtení cyklisti – dôsledok vyčerpaného ega 33

Zákaz fajčenia = viac mŕtvych 35

Ako zlacniť sex 36

Kríza z pornografie? 37

McDlhý 38

Marketing podľa Ježiška 40

Pozri sa, dávam sirôtkam, robím charitu! Pozerám... si slaboch 41

Desať spôsobov ako prísť o peniaze 42

II. Šťastie si za peniaze... 53

Bruno Frey a ekonómia šťastia

Hrubý produkt šťastia 63

„Ako to, že nie som šťastnejší, veď som bohatý?!“ 64

Prekvapenie! Kolíska kapitalizmu je rovnostárska 65

Zlatí komunisti 67

Závisť dusí lenivých ľudí. Čo s tým? Zapojiť sa, potešiť sa! 68

Chcete byť spokojní? Tak sa o to príliš nesnažte 70

Iracionálne za úspechom a spokojnosťou 71

Tajomstvo úspechu: vedieť byť sám so sebou a sám sebou 73

Úchylná spokojnosť 74

YOU DUMB SHIT!“ vykrikoval manažér. Teraz je symbolom úspechu 76

III. Vzhľad vynáša **76**

Daniel Hamermesh a ekonómia krásy

Ženy si príťažlivosť kúpiť nemôžu, muži áno	101
Prečo je toľko pôvabných a zároveň hlúpych dievčat?	102
„Ja chcem veľké prsia, nie IQ!“	103
Prečo sú krásni ľudia inteligentnejší	106
Škaredé prostitútky zarábajú viac, ako by sa mohlo zdať	107
Chlapi nie sú krásni, aspoň teda duchom nie, zistili ekonómovia	108
Je nutné diskriminovať plešatých?	110
„Byť ľavý“ je výnosné	111
Šikana, šťastie, štedrosť prírody. Rozhodujú o našich platoch	112

IV. Ekonómia politiky **117**

Robert Aumann a teória hier

Trináť minút, ktoré Hitlerovi darovali život	127
Prečo Američania neskoncovali so Saddámom už v roku 1991?	128
Čo zničí odbory? Ani Thatcherová, ani Klaus, ale sexizmus	129
Prečo má Fidel Castro sedem detí?	131
Jaroslav Dušek je šarlatán alebo Ako podvádžajú vedci	132

Podnikanie v brandži nazývanej život



Autor knihy medzi dvoma z najvýznamnejších ekonómov, nobelistami Robertom Solowom (vľavo) a Georgom Akerlofom (vpravo).

V ten deň burzy padali voľným pádom. „Prepáčte,“ ospravedlnil sa Emanuel Derman a vybehol z kabinetu na chodbu, aby na televíznej obrazovke zhodnotil vážnosť situácie. Nevrátil sa s úľavou. Písal sa august 2011 a vo vzduchu sa vznášala hrozba, že finančná kríza opäť udrie. Že svet možno čaká jeseň v panike, ktorá by sa mohla podobáť na tú spred troch rokov, keď skrachovala investičná banka Lehman Brothers. „Je to zvláštny svet.

Zvláštna doba,“ pokrčil plecami Derman, keď sa usadil späť do svojho kresla. V tých slovách sa miešala odovzdanosť, rozčarovanie, možno aj smútok za svetom, ktorý býval a už nie je. A možno aj istá ľarcha zodpoved-

nosti za to, kde sa svet ocitol. Finančný svet. Finančný svet, ktorý ako sa zdalo, môže so sebou stiahnuť aj ostatné „svety“.

Derman, rodák z Kapského Mesta, získal doktorát z teoretickej fyziky. V polovici 80. rokov, keď mal štyridsať, prehodil kariérnu výhybku a svoje exaktné vzdelanie ponúkol Wall Streetu. Tamojšie investičné domy a maklérske firmy vtedy začali najímať prvotriednych matematikov, štatistikov alebo práve fyzikov. Sľubovali si od toho, že im výkonné mozgy vymyslia nové, ešte výnosnejšie modely pre oceňovanie alebo obchod s cennými papiermi. V roku 1985 tak zakotvil v investičnej banke Goldman Sachs. Stal sa z neho finančný inžinier, čiže kvant. Kvanti, z anglického „quant“, sú vo finančnom žargóne pracovníci, ktorí často na základe znalostí získaných práve štúdiom exaktných vied, ako je fyzika, zostavujú, prepočítavajú – jednoducho kvantifikujú modely. Na základe nich potom ich zamestnávateľ, príslušná finančná spoločnosť, vykonáva svoje transakcie.

Ako kvant pracoval Derman pre Goldman Sachs a krátko aj pre Salomon Brothers sedemnášť rokov. Potom finančné inžinierstvo opustil a uchýlil sa na prevažne akademickú pôdu. Nakoniec práve tam, v jeho kabinete na newyorskej Kolumbijskej univerzite, som sa s ním stretol. „Potrebujeme nového Václava Havla, alebo niekoho takého, kto skutočne veci zmení,“ prekvapivo konštatuje, keď sa v rozhovore zamýšľa nad tým, ako zo „zvláštneho sveta, zvláštnej doby“ von. Ako keby sa stretli dva odlišné svety, napadá mi. Fyzik pôvodom z Juhoafrickej republiky, tvorca finančných modelov a dlhé roky kľúčová postava Goldman Sachs, volá po obdobe českého literáta, mysliteľa, symbolu boja proti komunizmu. „Sú potrební ľudia ako Havel, Gorbačov alebo Mandela,“ rozvíja Derman svoju myšlienku. „Tí si rozhodne nevybrali jednoduchú cestu,

svojím spôsobom sa obetovali. Niekedy obetovali aj cestu, po ktorej kráčali, pretože rozpoznali, že idú nesprávnym smerom,“ vysvetľuje. A dodáva: „Mám pocit, že dnes sa každý vydáva už po viac či menej vyšliapaných, preverených cestičkách, na ktorých im nič nehrozí. Chýba odvaha, potrebujeme nejakú osobnosť, ktorá ľudí povedie inakadiaľ. Aj keď to bude nebezpečné.“

Dermanov a Havlov svet možno zasa také odlišné nie sú. Napríklad už preto, že kvantova manželka Eva pochádza zo slovenských Šiah, a bola teda po istý čas Havlovou spoluobčiankou. Alebo preto, že Derman je vlastne tak trochu literátom. A dokonca takým, ktorý nemlčí, pokiaľ musí bojovať s nešvármi okolo seba. Na jeseň roku 2008, bezprostredne po kritickom vyhrotení finančnej krízy, spísal s kolegom Paulom Wilmottom *Manifest finančného inžinierstva*. V treťom odseku kritiky pomerov vo svojej profesii konštatuje nasledujúce: „Finanční teoretici vyvinuli značné úsilie, aby napodobnili štýl a eleganciu fyziky, a to preto, aby objavili svoje vlastné zákony. Ale trhy sú tvorené ľuďmi, ktorí sú ovplyvnení udalosťami, pocitmi týkajúcimi sa týchto udalostí a predpokladmi o pocitoch ostatných. Pravda je taká, že svet financií nepozná žiadne fundamentálne zákony.“

Takmer desať rokov strávených v podstate mimo finančného sveta a sveta kvantov dalo Dermanovi odstup, ktorý je z manifestu zrejmý. Zároveň však stále pociťoval istú ťarchu zodpovednosti. Zodpovednosti za finančnú krízu. Veď býval jedným z nich – kvantov. „Krízu spôsobilo aj to, že sa vytvárali nerealistické modely, ktoré zatraktívňovali neatraktívne veci,“ priznáva. To napríklad znamená, že rizikové cenné papiere predávali finančné spoločnosti s „marketingovou“ pomocou sofistikovaných rovníc, vzorcov a modelov. Tie pôsobili nesmierne vedecky, vďaka čomu sa dalo ľahšie

uveriť tomu, čo mali dokazovať. A dokazovať mali práve to, že sa riziko „vyparilo“, že sa vďaka umu kvantov z rizikového cenného papiera stal bezrizikový, teda atraktívny cenný papier. Nemálo investorov sa dalo zmiasť vedeckou imagináciou a vložilo nesmierne sumy do bezcenných cenných papierov.

Vážnejšou otázkou je, prečo vôbec rovnice a vzorce pôsobia tak vedecky, objektívne, pravdivo, a to aj vtedy, keď len zakrývajú klamlivú skutočnosť. Zrejme preto, že im málokto rozumie. A že sa k tomu málokto prizná – radšej na všetko prikývne. Derman pripúšťa, že svoju rolu mohol zohrať aj fenomén, ktorý anglosaská literatúra označuje ako „physics envy“. Ide o to, že mnohí ekonómovia do istej miery závidia fyzikom, prípadne matematikom, exaktnosť („vedeckosť“) ich vednej disciplíny, takže sa snažia fyziku, prípadne matematiku, napodobňovať. Lenže zatiaľ čo fyzika opisuje neživý svet, v ktorom sa možno oprieť o konštanty a zákony, s ktorými je možné experimentovať, ekonómia sa týka ľudí, ich jedinečného konania a rozhodovania. Na to pred krízou mnohí zabudli.

Pred opojením fyzikou a matematikou dnes varujú už dokonca aj tí ekonómovia, ktorí sú za prienik matematiky do ekonómie priamo zodpovední. „Bola to Samuelsonova a moja generácia ekonómov, ktorá prepojila matematiku s ekonómiou v dovtedy nepoznanej miere,“ objasňoval pri našom rozhovore v roku 2010 Robert Solow. Takmer deväťdesiatročný veterán ekonomickej teórie je jedným z najväčších ekonómov dvadsiateho storočia a dlhoročný kolega Paula Samuelsona z Massachusettského technologického inštitútu. Už zosnulý Samuelson je doslova symbolom matematizácie ekonómie v druhej polovici dvadsiateho storočia. Avšak Solow dodáva: „My sme teda pomyselne prešli cez most, spojili sme matematiku s ekonómiou, ale dokázali sme žiť na obidvoch brehoch. Mnoho študentov

ekonómie, najmä na elitných univerzitách, dnes žije iba na jednom brehu. Začínajú rovno tým, že sa zaoberajú technickou ekonómiou – v podstate matematikou. A končia tým, že nič iné nepoznajú. Mnohých mladších ekonómov dnes podľa Solowa, laureáta ekonomickej Nobelovej ceny, láka riešenie problémov vznikajúcich vo vnútri ekonómie ako vede, a to na úkor riešenia problémov vznikajúcich mimo ekonómie – v ekonomike. A vieme, že finančná kríza vznikla v ekonomike, nie v ekonómii. Predkrízová ekonómia sa mnoho ráz dokonca pýšila tým, že podobne závažná kríza už vlastne ani nastať nemôže.

Dermanov manifest a Solowove kritické postrehy však dokazujú, že nie všetci ekonómovia závistlivo obdivujú eleganciu fyziky. Finančná kríza, ktorá je vo všeobecnosti vnímaná aj ako zlyhanie ekonomickej obce, pravdepodobne dlhodobo výrazne prispeje k určitému „poľudšteniu“ ekonómie. Nejde o nič nové. Ekonómia bola vždy ľudská, ak neberieme do úvahy posledné desaťročia, keď jej podobu v rozhodujúcej miere ovplyvnili tí, na ktorých Solow kriticky poukazuje. Nakoniec Solow sám ekonómiu definuje nie ako bezduchú matematiku, ale cituje slová istého kolegu, ktorý vraví, že ide o „štúdium ľudí podnikajúcich v brandži nazývanej život.“

Na nasledujúcich stránkach predstavím kvarteto ekonómov, ktorí skutočne študujú „ľudí podnikajúcich v brandži nazývanej život.“ Zoznámim vás so štvoricou ekonómov, ktorí matematiku v ekonómii neodmietajú. Do istej miery je symbióza týchto vied želateľná (s tým by súhlasil aj Solow) a oni ju dokážu prakticky využívať tak, aby ich vedecké štúdie neboli len samoúčelným „teoretizovaním pre teoretizovanie“.

Každého z týchto štyroch ekonómov, ktorých spája skutočnosť, že sa vydávajú po menej vyšliapaných, menej

preverených cestách, priblížim formou rozhovoru (rozprával som sa s nimi v rokoch 2008 až 2011, teda v dobe už prebiehajúcej finančnej alebo ekonomickej krízy). Rozhovor následne doplnia krátke texty, „črty“, prezentujúce a popularizujúce to najpozoruhodnejšie, čo sa aktuálne vyskúmalo v oblasti, ktorej sa daný ekonóm na svetovej úrovni venuje.

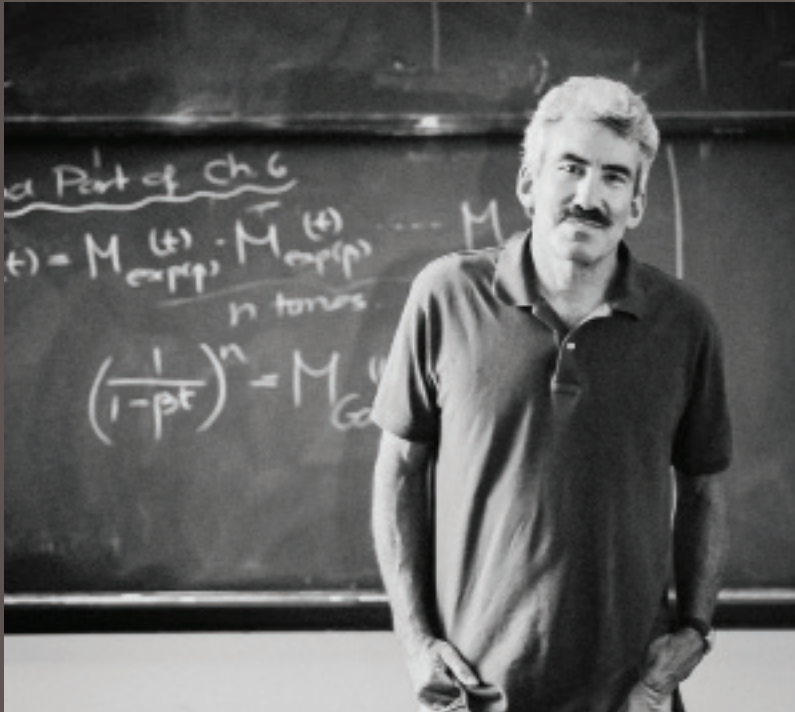
Rozhovor s Georgeom Loewensteinom, pravnikom Sigmunda Freuda, uvedie kapitolu venovanú výskumu na pomedzí ekonómie a psychológie, takzvanej behaviorálnej ekonómie. Debata s Brunom Freyom nadvihne oponu nad črtami popularizujúcimi oblasti takzvanej ekonómie šťastia a interview s Danielom Hamermeshom privedie čitateľov do čarovného zákutia ekonómie krásy. Laureát Nobelovej ceny za ekonómiu Robert Aumann priblíži teóriu hier a nasledujúca sekcia sa bude zaoberať nielen touto teóriou, ale aj všeobecnejšie ekonomickým výskumom týkajúcim sa politiky, teda akousi „ekonómiou politiky“.

Pozorný čitateľ bude možno namietat, že závery z niektorých prezentovaných štúdií, obzvlášť v prvých troch sekciách, si môžu protirečiť. Behaviorálna ekonómia, rovnako ako aj ekonómia šťastia či ekonómia krásy, disciplíny, ktoré by bolo zrejme možné začleniť pod všezahŕňajúci pojem „psychoekonómia“, sú pomerne novými disciplínami. Rozvíjajú sa od osemdesiatych a deväťdesiatych rokov, pričom mnoho záverov, ku ktorým dospeli, ešte nepotvrdila a nezjednotila „pečať času“.

Napriek tomu však pevne verím, že predkladaná kniha čitateľovi, či už laikovi alebo odborníkovi, poslúži ako brána k tým podobám ekonómie, ktoré získali vďaka finančnej kríze citeľný impulz pre ďalší rozvoj. Práve finančnú krízu vníma väčšina ľudí (ako som už uviedol) ako zlyhanie ekonómie. Najmä tej ekonómie, ktorá sa až príliš videla vo

fyzike a matematike, pričom pozabudla, že, ako vraví Der-
man, je o ľuďoch, ich pocitoch a predpokladoch o pocitoch
ostatných, a nie o neživej hmote. Teda že má oveľa bližšie
k psychológii alebo bádaniam sofistikovane skúmajúcim
ľudské rozhodovanie, ako je napríklad uvádzaná teória
hier.

Prajem príjemné a poučné čítanie.



George Loewenstein (*1955)

Profesor ekonómie a psychológie na Carnegie Mellon University v Pittsburghu, kľúčový predstaviteľ behaviorálnej ekonómie a neuroekonómie. Otec dvoch detí. Jeho matka Sophia Freudová je dcérou Jeana-Martina Freuda, syna zakladateľa psychoanalýzy Sigmunda Freuda. Pochádzat' z takejto významnej rodiny je podľa Loewensteina, milovníka horolezectva a jazdy na horskom bicykli, prekliatím aj požehnaním zároveň. „Každý chce byť milovaný alebo rešpektovaný pre to, akým je sám, nie pre svojho pradeda,“ hovorí. „Negatívnym dôsledkom príbuzenského vzťahu s Freudom je, že nikdy presne neviem, prečo mi venujú ľudia pozornosť – pre mňa alebo preňho?“

Finančná moc emócií

George Loewenstein, behaviorálna ekonómia a neuroekonómia

„Tak, a teraz ideme na tú nočnú okružnú jazdu, nie?“ usmial sa na mňa George Loewenstein. Nedalo sa odmietnuť. A nielen preto, že pravnik Sigmunda Frreuda je naozaj sympaták. Bolo jedenásť, práve po večeri, ktorú manželia Loewensteinovci usporiadali vo svojej vilke v Highland Parku na okraji Pittsburghu. Po slávnostnej a výdatnej večeri, na začiatku ktorej som však zďaleka necítil takú (hoci príjemnú) únavu, ako po jej skončení. Ešte predtým, ako sa začalo hodovať, som celkom prirodzene súhlasil s nočným výletom okolo Pittsburghu. A keď teraz k tomu prišlo, radšej by som volil priamu jazdu do posteľe.

Loewenstein by mohol povedať, že moje emočné rozpoloženie v ten večer potvrdzuje jeho teóriu rozdielnosti v empatiách nabudeného (či inak zmeneného – napríklad unaveného) a pokojného stavu. Sýty jednoducho hladnému neverí a čulý zasa neverí unavenému (aj keď ide o tú istú osobu, len v inom čase).

Emočné výkyvy nás skrátka sprevádzajú po celý život; napokon sme ľudia. Kdekto iste pozná pocit, že je sám sebe cudzincom. Pod vplyvom vzrušenia, zlosti, vyhľadovania alebo práve únavy konáme tak, ako by sme v pokojnom stave – s triezvou myšliou – nekonali.

Na druhý deň ráno, keď som sa s Loewensteinom rozprával v jeho kabinete na Carnegie Mellonovej univerzite, som už bol rád, že som nočný výlet podnikol, a spoznal tak toto pôvabné mesto aj v jeho nočnom šate. Existujú však aj trvalejšie výkyvy, ktoré navyše môžu zasiahnuť myseľ a city nie jedného, ale tisícov, ba až státisícov ľudí. Napríklad bublina na finančných trhoch je svojím spôsobom emočným výkyvom.

V 30. rokoch sedemnásteho storočia podľahli jednému takému výkyvu ľudia túžiaci po istom druhu tulipánu. Vtedy, na vrchole takzvanej tulipánovej bubliny, sa v Holandsku sadenica ceneného druhu kvetiny predávala za cenu luxusného amsterdamského domu. Pred finančnou krízou, ktorá vyvrcholila v rokoch 2008 a 2009, to boli zasa práve domy, obzvlášť v niektorých štátoch USA, v Írsku, v Španielsku, ale aj inde, ktorým mnohí ľudia prisúdili nepatrične vysokú cenu. O tom, že tento masový emočný výkyv nedopadol dobre, sa presviedčame doteraz.

Emočné výkyvy teda ovplyvňujú celé štátne hospodárstva, ba dokonca svetovú ekonomiku. To je presne ten dôvod, prečo sa nimi v rastúcej miere zaoberajú ekonómovia. Hlavne teda tí krížení so psychológmi, takzvaní behaviorálni ekonómovia, alebo tí prepojení s neurovedcami čiže neuroekonómovia. Kľúčovým predstaviteľom oboch týchto ekonomických subdisciplín je práve Loewenstein, potomok slávneho rodáka od Nového Jičína.

Pán Loewenstein, vaším pradedom je Sigmund Freud. Zdalo by sa, že taký pôvod je skvelým predpokladom pre štúdium psychologických odborov. Prečo ste si najskôr vybrali ekonómiu?

Zamlada som túžil vyčleniť sa zo psychologickej minulosti našej rodiny. Potom som však zistil, že ma ekonómia až tak nebaví a začal som navštevovať psychologické kurzy. Dnes sa považujem za spolovice ekonóma a spolovice psychológa.

Pripomeňme, že kombináciou oboch disciplín je behaviorálna ekonómia, ktorá sa začala rozvíjať práve v dobe, keď ste skončili svoje štúdiá.

Áno, v tom som mal ohromné šťastie.

Práve teraz sa zaoberáte fenoménom samovraždy. Na aké hľadisko pri tom kladiete väčší dôraz? Na psychologické alebo ekonomické?

Dvaja výskumníci, ktorí sa samovraždami zaoberajú dôkladnejšie ako ja, ma oslovili, aby som prispel svojimi poznatkami, konkrétne ideou takzvanej rozdielnosti v empatiách vzrušeného a pokojného stavu.

Môžete to priblížiť?

Keď sa človek nachádza v jednom emocionálnom stave, je ťažké si predstaviť, ako by sa cítil alebo čo by urobil, pokiaľ by bol v inom emocionálnom stave. A pokiaľ sa nachádza v pokojnom stave, je veľmi náročné vžiť sa do toho, ako by konal vo vzrušenom stave. Platí aj to, že ak človek práve pociťuje vzrušený stav, zdá sa mu, že bude trvať naveky. A to sa dá veľmi dobre využiť pri výskume depresie: keď ľudia zažívajú depresívny stav, majú pocit, že boli v depresii vždy a že sa z nej nikdy nedostanú. Skrátka si nedokážu predstaviť inú možnosť, nevedia sa vžiť do iného stavu.

Ako presne to súvisí so samovraždami?

Verím, že zásadným dôvodom, prečo ľudia páchajú samovraždy, je strata perspektívy. Jednoducho si nevedia predstaviť, že sa zasa budú cítiť dobre. Berú si život ani nie tak pre momentálnu bolesť, ale práve pre pocit, že to už nikdy neprestane.

A čo sa s tým dá robiť?

Vysoký podiel samovrážd tvoria tie impulzívne. A keď títo ľudia pri svojom pokuse vziať si život zlyhajú, už sa o to nepokúsia. V niektorých prípadoch dokonca spätne priznávajú, že sú veľmi radi, že sa im to nepodarilo; pre niektorých je nevydarený pokus v podstate očistnou udalosťou.

Prečo?

Domnievam sa, že jednak preto, že tým mobilizovali starostlivosť rodiny a priateľov, ako aj preto, že aby sme dokázali niečo doceniť, musíme to najskôr stratiť. Mnohí ľudia, ktorí sú veľmi vážne chorí a umierajú, sú podľa svojich posledných vyjadrení veselší a žijú naplnenejší život ako kedykoľvek predtým. Je teda pravdepodobné, že podhodnocujeme vzácnosť života, pokiaľ sa nepozeráme tvárou v tvár smrti.

„Docenenie pri strácaní“ je zrejme všeobecnou záležitosťou...

Áno. Taktiež svojho partnera doceníte až vtedy, keď ho strácate, keď sa vzťah rozpadá. Z toho okrem iného vyplýva, že vo vzťahu je vhodné vždy udržiavať určitý stupeň neistoty. Nechávať druhého v permanentne ľahko neistom stave ohľadom budúcnosti spoločného spolužitia.

Človek vždy vníma stratu intenzívnejšie ako zisk, aj keby napríklad šlo v oboch prípadoch o rovnaké peňažné sumy. Nie je to teda tak, že svoje životy alebo partnerov doceňujeme preto, že sa bojíme straty, a nie preto, že sú nám drahí?

To môže hrať rolu. Takzvanú averziu voči strate je možné zaujímavovo použiť aj inde, napríklad pri rozbore nenásytného, chamtivého správania, ktoré ekonómovia často chápu odlišným spôsobom ako laici. Pre ekonóma je nenásytnosť presadzovaním vlastného záujmu, je teda dobrá, ako nakoniec hovorí aj Gordon Gekko vo filme *Wall Street*. Pri tom z hľadiska väčšiny ľudí je chamtivosť skôr prehnanou túžbou po niečom, takže to vlastne nie je presadzovanie vlastného záujmu, naopak je to priam jeho protiklad. Človek totiž môže byť natoľko posadnutý svojím cieľom, že nakoniec koná tak, že pôsobí ničivo na svoje morálne hodnoty, teda aj sám na seba a svojich blízkych.

Ako to súvisí s averziou k strate?

Prečo ľudia prehnane túžia niečo získať? Myslím, že je to dané práve averziou voči strate. Keď si človek stanoví určitý cieľ a nedosiahne ho, ocitá sa vo sfére strát: zisťuje, že niekto iný to dosiahol a niekto iný má to, čo on sám nie. To v ňom umocňuje túžbu, stupňuje posadnutosť. Trýzni sám seba a ničí sa len preto, aby situáciu zachránil, aby pomyselný pobyt v stratovej sfére nebol trvalý.

Tak poďme o krôčik ďalej. Prečo človek vníma bolestnejšie straty ako potešenie zo ziskov?

Mám pocit, že averzia voči strate je čímisi extrémne fundamentálnym, niečím, čo sa v nás vnútorne vyvinulo. Už vieme, že pri strate sa aktivizuje iná časť mozgu ako pri zisku, preto príliš neprekvapuje, že reagujeme na zisky